

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

У статті 2 Кримінального процесуального кодексу України вказується на необхідність «забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини». Водночас законодавцем, все ж таки, допускаються випадки закриття кримінального провадження, зокрема коли не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати (п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України). Таким чином, за певних умов, опосередковано припускається можливість невиконання завдань, визначених ст. 2 КПК України.

Основними засобами, спрямованими на забезпечення достатності доказів у доведенні винуватості особи в суді, є процесуальні дії. Деякі із них призначені ще й прискорювати кримінальне провадження. До таких процесуальних дій, насамперед, належить проведення допиту, впізнання та опитування у режимі відеоконференції (ст.ст. 232, 336, 351, 354, 567 КПК України).

Аналіз ч. 1 ст. 232 та ч. 1 ст. 336 КПК України надає можливість визнати, що законодавцем розкриваються поняття «дистанційного досудового розслідування» та «дистанційного судового провадження». Так під дистанційним досудовим розслідуванням пропонується розуміти допит осіб, впізнання осіб чи речей під час досудового розслідування проведеної у режимі відеоконференції при трансляції з іншого приміщення (ч. 1 ст. 232 КПК України), а під дистанційним судовим провадженням - судові провадження, здійснюване у режимі відеоконференції під час трансляції з іншого приміщення, у тому числі яке знаходиться поза межами приміщення суду (ч. 1 ст. 336 КПК України). Таким чином як поняття дистанційного досудового розслідування, так поняття і дистанційного судового провадження виражаються завдяки словосполученню «режим відеоконференції». У положеннях КПК України даному словосполученню надається значення такого собі узагальнюючого терміну, котрий здатен, начебто, характеризувати увесь інститут дистанційного провадження, що видається невірним. Адже у ст. 232 КПК України передбачається можливість застосування не лише режиму відео-, а й телефонної конференції, який використовується задля забезпечення процедури опитування особи (ч. 11 ст. 232 КПК України). У свою чергу й само опитування не знайшло відповідного відображення у назві ст. 232 КПК України так, як інші процесуальні дії - допит, впізнання осіб чи речей.

Звернення до положень міжнародних нормативно-правових актів, якими врегульовується процедура дистанційного провадження, з одного боку надало змоги з'ясувати, що в них застосовуються терміни «відеоконференція» та «телефонна конференція», а з іншого - не розвіяло сумнівів з приводу коректної назви ст. 232 КПК України. Так у ст.ст. 9 та 10 Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах Ради Європи (08.11.2001р.), ратифікованого Україною 01.06.2011р., вжито терміни «відеоконференція» (ст. 9) та «телефонна конференція» (ст. 10). При цьому зміст статей повністю відповідає їх назвам: у ст. 9 йдеться виключно про порядок та підстави проведення відеоконференції, а у ст.

10 - телефонної конференції.

Положеннями Другого протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах Ради Європи врегульовується процедура проведення лише такої процесуальної дії, як допит, при чому виключно судовим органом запитованої сторони. Таким чином доцільність використання у назві ст. 232 КПК України терміну «відеоконференція», як узагальнюючого, який би охоплював й інший вид конференцій - телефонний, не підкріплюється міжнародною практикою. Тому варто вести мову про те, що у сфері кримінального судочинства передбачено проведення як відео-, так і телефонної конференції, а тому слід нормативно відобразити ці два способи дистанційного провадження окремо один від одного. Слід зауважити й на тому, що і для судового провадження термін «режим відеоконференції» не є всеохоплюючим. Так, дійсно, у ст. 336 КПК України не передбачено проведення дистанційного судового провадження у режимі телефонної конференції. Це спонукає сприймати режим відеоконференції як єдину умову здійснення дистанційного судового провадження. Водночас ст. 567 КПК України закріплює можливість участі слідчого судді у допитах у режимі телефонної конференції в межах виконання запиту компетентного органу іноземної держави.

Враховуючи вимоги п. 10 ст. 3 КПК України під дистанційним кримінальним провадженням слід розуміти досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, які здійснюються дистанційно, зокрема у режимі телефонної або відеоконференції. Режим телефонної або відеоконференції є засобом подолання дистанційного чинника під час проведення процесуальних дій. Завдяки цьому режиму невідлється відстань між місцем перебування слідчого, прокурора або судді та місцем знаходження свідка, підозрюваного чи обвинуваченого (підсудного). У свою чергу дистанційне провадження є міжгалузевим правовим інститутом. Його основи закріплені низкою законодавчих актів, зокрема Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції». Саме вказаним нормативно-правовим актом передбачені доповнення до Господарського процесуального (ст. 74-1) та Цивільного процесуального

кодексів (ст. 158-1), Кодексу адміністративного судочинства (ст. 122-1), а також до низки положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів».